

Gubcsi Lajos

13 ördögi év, 3. kötet

10 éves király trónol

1516

Kiadja a G Marketing & Média Kft., Budapest, 2016

Gubcsi Lajos: 10 éves király trónol, 1516 - 13 ördögi év, 3. kötet

Kiadja a G Marketing & Média Kft. 2016

Copy right Dr. Gubcsi Lajos

A borítón II. Lajos aranypénze 1517-ből

ISBN 978-615-80171-6-9

1514-gyel indult ez a sorozat, a véres Dózsa-féle polgárháborúval, melyben az ország a török elleni harc helyett egymás öldöklésébe fulladt. Egyenes út vezetett a pokol felé, csak ezt nem értette senki. 13 részes történelmi regénysorozatomban minden kötete éppen 500 évvel később tekint vissza a múltra. A sorozat teljes címe utal a tragédiára:

13 ÖRDÖGI ÉV

A máglyától Mohácsig

Élni pénzben és hatalomban - Meghalni Mohácsnál

Bevezetés a végzetbe

2016-ban 1516-ra tekintünk vissza. Már felléptek a történelmi porondra a következő évtizedek magyar és európai történelmének főszereplői. 1515 óta Franciaország új királya I. Ferenc. I. Miksa német-római császár építi a Habsburg-ház kontinentális főhatalmát. I. Szelim török szultán leigazza fő ellenfelének, a perzsa uralkodó családnak fő tartományait és szövetségeseit és trónra készíti fiát, a majdani I. Szulejmánt. A magyar főherceglányt, Jagelló Annát ajánlották feleségül Ferdinánd főhercegnek, a majdani I. Ferdinánd királynak és császárnak. A kis magyar főherceg, Lajos gyámja I. Miksa császár és I. Zsigmond lengyel király. Mennyi I.? És mind világuralmi vágyakkal. Csak nekünk maradtak a II.-k. II. Ulászló, s ha fia trónra lép, II. Lajos. Idézem a *13 ördögi év* bevezető, ismertető sorait 1516-ról, az évről, amikor 26 év gyászos kimenetelű uralkodói vergődés után meghal a lengyel, aki magyar, cseh király volt, s utóda: a Habsburg-kötélébe szorult 10 éves fia, Jagelló Lajos.

„Ulászló alighogy elrendezte az ország sorsát mások javára, vagyis fia esetleges halála után a Habsburgok örökölnék a trónt, lányát, Annát pedig Fer-

dinánd főherceghez adják, békéjét megtalálva Dobzse 1516-ban meghalt. A 10 éves Lajos gyámja I. Miksa császár és I. Zsigmond lengyel király. Nincs más választás, az 1516-os, a Rákos-mezőn tartott országgyűlés teljes jogú uralkodóvá nyilvánítja a gyerekkirályt. Lajos e perctől kezdve cseh és magyar király, nevében mások uralkodnak, s terelik e két országot saját családi és európai birodalmukba. Minél sikeresebbek lesznek ebben, annál inkább kijelölik Magyarország sötét jövőjét: legyen Magyarország az ütköző zóna a Balkán felől támadó török ellen, idáig érjenek a harcok, s ne tovább. A kor Magyarországra oly jellemző módon: amikor 1508-ban a kijelölt utódnak, a kétéves Lajosnak le kellett tennie a koronázási esküt s fejére tették Szent István koronáját egy formailag előadott, de komolynak vett szertartáson, a szöveget természetesen az apja mormolta el helyette. Maga Lajos csak 1521-ben, Nándorfehérvár elestének évében, új feleségével, Habsburg Máriával egyetemben mondja el utólag az esküt – persze, még ekkor is csak 15 évesen.

Az egyre megosztottabb országot különféle csoportok irányítják:

- a fiatal király és a majdani királyné, Habsburg Mária érdekeit szolgálja Perényi Imre nádor és a német hatalmi érvényt képviselő Brandenburgi György őrgróf, s Bakócz Tamással kiegészülve a gyermek király nevében uralkodó Királyi Tanács;

- Szapolyai János, s nemcsak Erdélyben, hanem egyre inkább a középnemesség szószólójaként is;

- a pécsi püspök, Szatmári György, aki egyben a király kancellárja is, lényegében az ország kormányzója az egyre inkább háttérbe szoruló Bakócz Tamás helyére törekedve;

- a növekvő súlyra szert tevő Werbőczy István személynök, később még magas posztok várományosa, beleértve a nádor tiszét is.

Köztük nincs egyetlen összefogó kapocs, a király legkevésbé sem az. Senki sem vezeti Magyarországot sehova.”

Jagelló Ulászló cseh király címere (részlet)

Áldogálva a trón grádicsa előtt

- Példátlan! – dühöng, majdnem ordít Werbőczy István, pedig tudhatná, hogy Szapolyai János nem szívesen tűri, hogy társaságában rajta kívül más is felemelje a hangját. - Hova nem süllyedt az ország!?

- Egy ország nem süllyed soha. Legfeljebb süllyeszti – figyelmeztetett komoran az erdélyi vajda, akinek igen megnőtt az ázsiója Dózsa leverése után, de aki azt is kénytelen látni, hogy „nem lesz több kutyavásár Budán”, nem az ő világa ez itt. - Mi hírt hozott megint? De csak a lényeg! - morgott Szapolyai, a köznemesi tábor kedvence István úrhoz, aki viszont már egy évtizede e tábor fő szónoka, igazi ékesszólója és jogtudósa volt. A Hármas-könyv megszerkesztése felemelte őt a mértékadó politikusok közé, bár az udvar, a főurak nem sokra becsülték az ugocsai küldöttet.

- Uram. Mi mindvégig azt hittük, hogy Bakócz Tamás bíboros úr az ország becsületét mindenek elé helyezi – kezdte Werbőczy, de nem folytathatta...

- Ki hitte? Ki az a mi? Maguk? Én nem! Elment az eszük?

- I-gen, vajda uram, elment. Pozsonyban jártam a budai várnagy, Bornemissza János kíséretével, kereskedőkkel tárgyalni a marhaszállításokról német földre...

- ... ami mint tudjuk, tilos, éppen az ön országgyűlése, 1514 novembere óta...

- ... de amit senki nem tart be, mert lehetetlen és értelmetlen. Pozsonyban részleteket hallottam a tavaly nyári hármas királytalálkozóról. Soha nem hittem volna... - István úr itt megállt, nem tudta, igazat mond-e egyáltalán... - soha nem gondoltam volna, hogy az egész hármas, illetve a trónokat tekintve négyes uralkodói találkozó egyik kezdeményezője, a Jagelló-Habsburg házasságkötések, a családok összefonásának szószólója maga Bakócz Tamás volt.

Szapolyai meg se hökkent. Belül ordított ugyan iszonyú erővel, rázkódott a lelke a haragtól, de kifelé rezzenéstelen maradt. Megtanult uralkodni örökölt hajlamán, ha kellett - ritkán kellett, úr volt a maga birodalmában.

- Ez csak önnek új, István uram. És eléggé zavarban vagyok. Néha azt hiszem, hogy a köznemesség táborában elegendő világos fejű, tapasztalt ember ül. Ha így lenne, mit csodálkoznak Bakócz Tamáson? A mindenkori király mindig hűséges bérencén? Mindegy neki, ki ül a trónon. Egy számít csupán. Ő lehessen a „másik király”, az ország második embere. Ki mondta volna, ha nem ő, Ulászló királynak azt, amit a király hallani akart? A bíboros. Aki belebukott az ostoba és nagyravágyó keresztes-háborújába, és magával rántotta majdnem a királyságot is. Akinek tehát mellőzés és hatalomvesztés járt volna. Mégis maradt a befolyása. Miért is? Mert újra odaállt a király mellé, mégpedig a legkényesebb ponton: az utódöröklésben. Hálából pedig Ulászló megtette őt a fiát nevelő hármas egyik tagjának ahelyett, hogy elzavarta volna...

- ... egy bíboros-érseket egy király nem tud elzavarni...

... de rázárhatja az esztergomi palota új kápolnájának ajtaját, és hagyhatja ott kedvére imádkozni élete végéig. Ami bizony nem tetszett volna a “másik” királynak. Most persze majd megnézheti, hányadik is Brandenburgi, Perényi mögött. Rólam már ne is beszéljünk... - morogta vészjóslóan Szapolyai János. Kinek jó hírét erősen kikezdte tavalyi veresége a törököktől a Szerémségben, nem messze Nándorfehérvártól... - Ha a köznemesség azt hitte, hogy Bakócz Tamás valaha is őket fogja szolgálni, akkor jobb, ha el se jönnek a következő országgyűlésre. A bíboros-érseknek egyébként is sokkal fontosabb dolga lesz hátralevő életében: gyógyíthatja saját köszvényét, s azt mondják, ettől senki sem vidám.

- János úr. Belegondolva, miért is bántaná önt a bécsi hármas királyszerződés? Ön is része a rokoni kapcsolatok révén, nem?

- Része és ellensége. Azt, hogy Habsburg, német befolyás alá kerüljünk, mindig is elleneztem. De része is vagyok, mert családom egész érdekeltsége a lengyelekhez köt bennünket, IV. Kázmér lengyel király halála óta, azóta, hogy fiát, Zsigmondot választották királynak, sőt a litván trón is az övé lett, apám, Szapolyai István nádor mindig is úgy tekintett rájuk, mint jó szövetségesekre

a törökök ellen. Így lett aztán szoros, családi a viszony, olyannyira, hogy egy ugyanilyen célú szövetség miatt vette el Zsigmond király az én Borbála nővéremet 1512-ben. A sors azonban nem akart mellénk állni. Nővérem tavaly meghalt, és mivel nem lett gyermekük, most megtorpant ez a jövő. Sőt, keserű a pohár. Mert tavaly, a hármás királytalálkozón Miksa császár megpróbálta rávenni volt sógoromat, a lengyel királyt, hogy a tágabb, nagyhatalmi Európából keressen feleséget, jelöltje is van a nápolyi Bona Sforza hercegnő személyében. Ha ő következik a lengyel király mellé, akkor tovább csökken Magyarország és az én családom esélye. Mindenütt Habsburg-hatás, amerre nézek. És ez csökkenti annak esélyét is, hogy a lengyel király a magyarok mellé áll, ha netán egyszer mégis ránk fáj a szultán foga. Az oszmán birodalmat csak egy őszinte lengyel-magyar katonai erő tudná távol tartani.

- Miért is ne lehetne így? Hiszen Bécsben Ulászló nem csak Miksát, hanem Zsigmondot is felkérte gyámnak.

- Azt a Zsigmondot, aki Bécs felé tekint, és nem azt, akihez apám kívánságára az én Borbálám feleségül ment.

Bona Sforza

Bakócz Tamás betegnek érezte magát, a lelke volt az. Ulászló a halára esetére ugyan őt is megbízta fia nevelésével, de a bíboros érezte, hogy ez inkább csak lelki támaszt és hitoktatást jelenthet majd, hiszen a politikában Perényi Imre kapta a feladatokat a gyerekkirályt illetően, a vitézséget, a társasági életet és a világ ismeretét pedig a minden magyar által utált királyi rokonra, Brandenburgi Györgyre testálta a végrendelet. Bakócz fáradtan lógatta a kezében az 1489-ben kapott levelet, amelyet Mátyás király írt neki, hol van már a dicsőség.

„Hűségét, ragaszkodását és buzgalmát kezdettől fogva tapasztaltuk. Mióta pedig titkainkba beavattuk, tanácsunkba meghívtuk, és a legfontosabb ügyeket bíztuk rá, még inkább meggyőződünk, hogy kiváló bölcsességgel párosult hűsége és szolgálata mind személyünknek, mind országunknak legnagyobb hasznára válik.” Mindezt Bécsben vehette át az uralkodótól. S most csaknem számúzva kell éreznie magát, nem is Budán, hanem itt, az esztergomi érseki palotában. Mennyi jóra taníthatná a tapasztalatlan gyereket? Most mindenki Bécs felé tekint, meg a német birodalmi gyűlésekre, mintha onnan jönne a megváltás. Jöhet, de jön-e? Nem inkább a délvidéki határokat kellene megerősíteni? Szapolyai János nem ért a hadakhoz, senki sem ért. Miért éppen a messziről jött, semmiből érkezett katonák válnak naggyá, miért egy ismeretlen Székely Dózsa, akit szükségszerűen elért a sorsa? Miért Tomori Pál, róla mindenki tudja, aki látott már katonát, hogy egyszer még nagy hős lesz. Semmiből jöttek az igaziak. Mint ő is. Mi lesz Tomori sorsa, csillaghullás? Lehet-e csillag egyáltalán ebben a hazátlan országban, ahol a Fugger, a Brandenburgi név váltja fel az ősi családokét.

Bakócz megtanult magában beszélni, csalódásai kezdték megviselni nemrég töretlen és legyőzhetetlen energiáit. Söhajtott, dehogy merné megosztani keserűségét bárkivel is.

- Milyen régóta hittem abban, hogy csak közép-európai összefogással leszünk képesek megállítani azt a török veszélyt, amelyet Hunyadi János és Mátyás

országa még egymaga is megtehetett? Éveket fáradoztam azon, hogy tengelyt építsek a Jagellók és a Habsburgok között, hiszen ezzel legalább négy trónt – köztük egy császárit – tudunk egymás mellé állítani. Ki győzhetné le?

A bíboros merev szemekkel nézett maga elé.

- Kik vagyunk mi? Semmik. Szétmart ország fej nélkül. Szolgák... - még magában is elhalkult Bakócz hangja... - a pénz szolgái, a kufárok inasai... - Itt megállt a főpap. Ki se mertte mondani, amiről az imént értesült s amit azóta hánytorgat magában. Tévedett mindenben?

- A bécsi királytalálkozó egészét, a teljes pompát, a célt és a megvalósítást nem I. Miksa pénzelte, mint valami gáláns uralkodó. Nála is nagyobb hatalom árnyéka ült Bécs fölött, Miksa, Jagelló Zsigmond és Jagelló Ulászló házassági szerződése és kölcsönös kötelezettségei fölött...

Tamás bíboros nagyot sóhajtott.

- A Fuggerek pénzén történt minden! Ők szervezték össze az egész bécsi találkozót. Hogyan nem figyeltem én balga, hogy hát igen, ott sündörgött Bécsben mindvégig Jakob Fugger is, persze óvatosan a háttérben. A Fuggerek pénzén adtuk el a koronánkat? Még szerencse, hogy itt a kis Lajos! Benne legalább bízhatunk, s ha neki is lesz fia, ha egyszer végre magyar lesz a Jagelló is, akkor nem kell többé attól félnünk, hogy német lesz Buda is, nem csak Prága. Ha meghal Ulászló, lerázzuk a Fugger-árnyat. Hány országgyűlés kifogásolta már őket, rablásukat, nemesfémünk kiszolgáltatását, a pénzverés átadását? S legutóbb, 1514-ben újra megígérte a király, hogy viasszorítja őket. De tehet-e, ha Jakob úr császárnak fizet, pápát választat... - Bakócz Tamás hatalmasat ütött a levegőbe, hiszen ennek lett áldozata ő is 1513-ban, a Fuggerek mást támogattak és neki le kellett mondania a pápaságról, hiszen így eleve reménytelen lett a sorsa - ... Megvesznek mindenkit? A pénz lett az úr Isten helyett, Mária országában?

Corvin János

Ulászló beteg ágyához hívatta Brandenburgi György örgróft. Mindketten tudták, hogy ez egyben itt és most már a halálos ágy, az utolsó politikai ke-
neteket osztja a király, mielőtt felvenné a magáét. Kedvelte unokaöccsét, aki
egyben unokatestvére volt a brandenburgi választófejedelemnek és Albrecht
mainzi érseknek is, nagy hatalmú, szerteágazó család. Végnapjaiban nála job-
bat el sem tudott volna képzelni a 10 éves fia mellé felkért hármass nevelőkör
egyik tagjának, ráadásul primus inter pares. Magyarán: leginkább az örgrófra
akarta bízni, milyen király lesz a fia. Brandenburgi György idestova másfél
évtizede élt Magyarországon Ulászló meghívására. Királya ügyeskedésével,
sokszor gátlástalan támogatásával az ország egyik leggazdagabb embere lett a
csaknem üres tarisznyával érkező németből. Sem a Mátyás király idejéből
származó főurak, s még kevésbé a nemesség nem bocsátották meg a királyi
udvarnak, az „idegeneknek”, hogy Brandenburgi kezére játszotta át a Hunya-
diak, s mert ez nem elég, a gazdag Frangepánok örökségét is. A király tervezte
ki ugyanis, hogy Corvin János korai halála után annak özvegyét, a Frangepán-
lányt az örgróf kapja feleségül. S mivel Mátyás fia után nem sokkal meghalt
annak özvegye, az ifjú feleség is, s azon időben mindkét gyermeküket is elvitte
a halál, az egész hatalmas vagyon, Mátyás öröksége és minden egyéb javadal-
mak Brandenburgi György mint örökös tulajdonába szálltak, vagy főként és
első lépésben visszakerültek a király kezére, mint pl. Fogaras vára, Tomori Pál
új kapitányra bízott felelősséggként. Aztán döntött a király, úgy, ahogy.

- Örgróf úr, önre bízom a fiamat, legyen vitéz és bátor fegyverforgató, mint ön,
jártas az európai királyi udvarok szokásaiban. Tanítsa meg a kultúrára, legyen
mellette a viselkedésben, s ne engedje, hogy az itteni magyar urak kezébe ke-
rüljön, mert ez itt egy elzárt, maradi világ, küszködve a maga kilátástalan baja-
ival és belső ellentéteivel, amin semmit sem tudtunk változtatni negyed század
alatt sem.

- Felség, mindenben rám bízhatja a fiát. Nagyszerű jellem, igazi gyémánt a ter-
mészete, amelyet még szebbre csiszolunk, ő lesz Európa egyik szeretett ki-

rálya, ígérem önnek. S nem akárkik állnak mögötte, gyámolítani fogja őt fél Európa Miksa császár és a lengyel király személyében. A magyar urakat távol tartjuk a neveléstől, pontosan tudom felség, mely udvarokból hívunk ide német, spanyol, olasz titkárokat, követeket, akik magukkal hozzák Európát ebbe a poros országba.

- Ön egy kicsit se lett magyar másfél évtized alatt, őrgrófom? Mert én már annak is érzem magamat, nem csak cseh vagy lengyel szívem van.

- Büszke vagyok arra, hogy német maradtam. Ennek az országnak az a jövője, ha mi, a németek segítünk neki nyomorult sorsán. Eltékozolnak mindent. Nem érdemelték meg felség atyai jószágát. Lajost arra nevelem majd, hogy ne magyar legyen, hanem európai. A reneszánsz embere.

- Mellette marad mindvégig jóban-rosszban, annak ellenére, hogy nem érzi magáénak ezt az országot?

- Igen felség, és dehogy felség. Magaménak érzem, hiszen éppen felséged tudja, az országnak milyen nagy és szép darabjai vannak a kezemben. Az, hogy én az Odera-völgyét szeretem és nem a Tiszát, hogy Szilézia az én gyönyöröm és nem Transsylvánia, semmit sem von le abból, hogy én itt vagyok a földek ura. Felséged jóvoltából.

- Őrgróf úr! Pontosán átérzem, amit mond. Nincs itt az ön szíve-lelke. S magyar birtokait – mivel teljes joggal és osztatlanul rendelkezik fölöttük – valószínűleg el is fogja adni, és távozni akar majd innen. Mert itt önt soha nem fogják szeretni. Tudom, én tudom, én igazán. De a fiamnak ne ez a kettősség jusson. Habár cseh király is kiskorától, Szent István koronáját nem véletlenül tettük a fejére két évesen. Legyen főleg a magyarok királya.

- Máriával az oldalán, Habsburg Miksával és utódaival kéz a kézben? Lehetőséges lenne ez? De ne aggódjon, felség, Lajos magyar lesz, aki lengyel és cseh, német és stájer és tiroli is leendő felesége révén, legyen büszke rá: gyermeke Európa fia lesz.

- Itt marad vele?

- Míg fel nem nő, biztosan. Aztán majd eldönti az élet, mi hol mennyit ér. A világ nagyon gyorsan változik Kolumbusz óta, a reneszánszsal, a pápák-francia-spanyol-királyok-császárok és a szultán hatalmi helyezkedésével. Tőlem nyugodtan várhatja felség, hogy itt leszek mindaddig, amíg felnőtt fiához meg nem érkezik felnőtté váló felesége, Habsburg Mária. Akkortól úgyis itt lesz vele Miksa császár, s nála nem kell jobb tanító.

- S mi lesz kincsemmel, Annámmal?

- Vele a legkisebb gondja se legyen. Lám, Miksa még azt is elvállalta volna, hogy Ferdinánd helyett a házasság biztonsága miatt átmenetileg maga veszi feleségül Annát. De nem is kell félni más okból sem. Anna Habsburg Ferdinánd szerződött felesége. S mivel Ferdinánd apja meghalt, most az unokák, Károly, Ferdinánd és Lajos kijelölt felesége, Mária lépnek a világ ura helyére, elosztva, de együtt. Gyermekai a világuralom részei, felség. Ennél szebbet nem alkothatt volna. Magyarország addig lesz szabad, amíg a Német-római Birodalomhoz tartozik.

- Ögróf úr, talán téved. A magyarok magyarok akarnak maradni. Ezért nem jutottam el soha hozzájuk. Vezesse el a szívükbe a fiamat.

- Felség, ehhez én nem értek.

Amióta I. Miksa 1508-ban hatalmas erőfeszítései révén elérte, hogy a pápa jóváhagyását is bírva felvehesse a választott római császár címet, sikert sikerre halmozott, törekvéseinek nem volt gátja. Hatalmas politikai győzelem volt ez, hiszen évszázadokon át a római pápa koronázta a német császárokat. Egyáltalán, amióta 1486-ban német királlyá koronázták, megállíthatatlan volt, mindig mellette állt a szerencse. Visszafoglalta – a magyarok, történetesen Szapolyai István nádor jóvoltából 1490-ben, röviddel a nagy magyar király halála után könnyedén visszakapta – a Mátyás által elfoglalt Bécset, nyugaton pedig megerősítette helyzetét a régi riválissal, a franciákkal szemben. S egy évvel később már az új magyar királlyal, Ulászlóval arról írt alá békét, hogy annak

magtalan halála után Miksára vagy utódaira száll a magyar trón, kiűrik a Mátyás által megszállt ausztriai területeket, sőt a magyarok még kárpótlást is fizetnek... S miután Miksa 1493-ban apja, III. Frigyes halála után elnyerte az örökös osztrák tartományok főhercegének posztját is, hozzá tartozott a nemrég megvásárolt Tirol és Elő-Ausztria is, jelentős tettet mondhatott magáénak: egyesítette a különféle Habsburg-birtokokat, államrészeket. Milánóból nőült, a hatalmas Sforza családból, Bianca Mariával a jobbján megkezdte hatalma kiterjesztését itáliai területekre is. Hogy ütőképessé tegye a főleg franciákkal vívandó hatalmi harcban saját háterszágát, Worms-ban a birodalmi gyűlésen megreformálta a Német-római Birodalom összetartását, működőképességét. Uralkodása alatt nyert utat a reneszánsz német földön, erősen támogatta a tudományokat, a művészeteket, általában a humanizmus világlátását és alkotó kedvét.

- Ezért ajánlom önnek is a barátságot Miksa udvarával, nádor uram – mondotta erőtlenül és a halállal megbékélt hangon a király. Nádora, Perényi Imre megilletődve hallgatta agonizáló urát. - Egy olyan hatalomnak lehetünk megbecsült része, amelyhez fél Európa tartozik. Az övék Spanyolország trónja, Németalföld az óceánjával és a reá váró világgal, Csehország, szoros családi szálak fűzik Lengyelországhoz, Litvániához és hozzánk is. Amíg a szem ellát időben előre, addig ők lesznek a kontinens fő családja. Nem akarna hozzájuk tartozni éppen Buda?

- De felség, Magyarország követni fogja az ön megállapodásait Miksa császárral, Isten a tanúm, hogy 1491, az első megállapodásunk óta mindig ezen voltunk, s amióta engem felséged kérésére nádorra választottak 1504-ben, mindig ezen voltam. Miksa a politika zsenije felség, öröm vele együtt élni és hatni. Fia Spanyolország királya lett, s bár Fülöp meghalt, az unokákra fényes jövő vár. Igazi reneszánsz ember. Mindent megtehet, amit akar. Felséged talán nem tudja, mert elhallgatták, de tucatnyi gyermeket szültek neki az ágyasai és a szinte hivatalosan tartott úrnői, Anna von Helfensteintől kilenc gyereke született, és

Miksa császár - ahogyan Rubens látta

nagy hatalma miatt a világ zokszó nélkül elnézte neki, hogy közülük az egyik, Lipót tavaly szinte születése pillanatában Cordoba püspöke lett.

- Miért mondja ezt most nekem, az Úrhoz készülök! - suttozta a király.

- Azért felség, hogy nyugodt legyen és lássa Miksa nagy szívét. Mivel Miksa, a gyerekszerető apa egyben Lajos főherceg – s talán Isten kegyelméből hamarosan magyar király - gyámja, számíthat felség Miksa végtelen szeretetére, ami aranyat ér, szó szerint. Arany koronát örökre azoknak, akik vele tartanak. Felség, Miksa unokái, Károly, Ferdinánd és Mária jövője a mi Lajosunk jövője is.

A király talán e mondatot hallotta utoljára szívesen, mielőtt végleg elment volna, nyugodtan ölelte magához életművét. Magyarország kicsit zaklatottabbnak érezte magát ebben a királyi ölelésben, mert kimondatlanul és sután hallgatva is érezte a mozdulaton a halált.

Perényi Imre, immáron 12 éve az ország nádora, a téli hónapokat kedves helyén, Siklóson töltötte. Erélyes és nagy hatalmú felesége, Kanizsai Dorottya olyan örökség, mint egy gyöngyszem. Perényi uram nem csak a nádori helyet örökölte elődjétől, Geréb Pétertől, hanem később az özvegy feleséget is. Új felesége a legnagyobb szeretettel nevelte – amíg azok rászorultak – a nádor két fiát, akiket korábbi házasságában a gazdag Báthori-családból származó Magdolna szült a halála előtti években. A nagyobbik, Ferenc már évek óta Várad püspöke és a Dózsa elleni háborúban is vitézkedett gyerek-kora ellenére. A kisebbnek, Péternek is lesz rangja. Apja a korona öréneke szemelte ki. Most is Siklóst ügyeli, ha apja Budán van. Báthorik után Kanizsai-erő is duzzad a Perényi-ifjakban. Így fonódtak össze a főurak Magyarországon, törvényszerűen zárt és szűk kört képezve. Dorottya asszony ráadásul nagy birtokokat hozott magával, így a nádor nem csak a király után az első cím, hanem a leggazdagabb főurak egyike is, jelentősége megkérdőjelezhetetlen. Amikor Ulászló király hosszabb időre, egy-egy évre is átül másik, cseh trónjába Prágában, Perényi az ország helytartója, például fél évtizeddel ezelőtt két éven át.

- Nem Budán volna most a nádor helye? Most, amikor a király súlyos beteg s talán haldoklik is? - kérdezte férjét Kanizsai Dorottya.

- Befejezzük a vár és a kastély átépítésének végleges terveit még ma – mutatott a nádor az olasz építészek csoportjára. - Évek munkájában teljesül az álom. Amíg csak a gótika remekének számított, a Garai-család hatalmát és nagyra vágyását dicsérve, addig is öröm volt nézni. Most azonban a gótika és a reneszánsz jegyeit úgy ötvözik a világ legjobbjainak számító olaszok, hogy...

- ... ismét a büszkeség, uram, ismét elsőnek lenni! - nevetett fel Kanizsai Dorottya. - Jól van, ez való az ország első méltóságához.

- Apám – lépett be a szobába Perényi Péter, tényleg inkább gyerek még, mint felnőtt. - Amikor 1507-ben rohammal elfoglaltad a várat, fontos erődítmény lehetett, de a mából visszanézve akkora volt az építészeti összevisszaság, mint a múlt század egész magyar történelmében, mindenki ragasztott hozzá egy

épületrészt kedve szerint, vagy éppen bontott az elődje iránti haragból. Tegyük most egységessé a kor szerint. Bővítsük, szépítsük, de főleg adjuk meg neki azt a reneszánsz arcot, amit Mátyástól örökölhettek volna az ország.

- Fiam, lehet, hogy nem ismered a vár történetét, de igazad van. Ki mindenki kezén ment keresztül az állandó belviszály miatt? Tényleg a legjobb tanúja a múlt század viharainak. Már a Garai-család is annyira megerősítette, hogy képes volt ellenállni Hunyadi János csapatainak, aki megostromolta a várat a két család közötti viszály miatt. Mivel a Garaiaké volt a vár csaknem egy évszázadon át, családi sasfészkük valóban megővta őket, a gótikus várat ők tették teljessé. Azokban az évtizedekben mindig itt lakott Garai nádor, ez volt így az ország egyik központja. Talán tanultad, hogy a magyar főurak többször is elfogták és lecsukták Zsigmond királyt. Lehet, hogy éppen a helyén állsz, hiszen egyszer, az elején, 1401-ben itt, Siklós várában tartották fogva. De persze a Garaikat is elérte sorsuk, a nádor családi ága 1482-ben kihalt és a várat, amely a szokások szerint királyi birtokká vált, Mátyás a fiának, Corvin Jánosnak ajándékozta. Aztán gyorsan ítelt a sors keze. Corvin váratlan halála és felesége azt követő, a király által közvetített újabb házassága miatt, főleg azonban az ő ugyancsak gyors halála, majd gyerekei drámai halála miatt minden azé lett, aki Corvin helyébe ült férjként s így özvegyként is: Brandenburgi Györgyé. Nem tudni, miért, de újabban György úr elkezdte eladni magyarországi javait, így került Siklós Ujlaki Lőrinchez, aztán hozzánk, ostrommal.

- Uraim, azt látom, hogy férjem a védelemhez szükséges erősítésekről már megállapodott önökkel. És látom azt is, hogy a reneszánsz szellemében itt 2-3 éven belül minden sokkal kedvesebb, lakályosabb lesz. De kérem, semmi olasz túlzás a díszítésekkel. Mi itt magyarok vagyunk, szeretjük az egyszerűbb formákat. Amihez viszont önök értenek, azt tegyék hozzá legjobb tudásuk szerint: kérem, gyönyörű kőfaragványokkal lepjenek meg bennünket – biztatta az elismeréstől kellemesen érintett építészeket Kanizsai Dorottya.

Perényiné Kanizsai Dorottya címere

- Asszonyom, lassan elnyerte végső funkcióját a vár, tényleg a díszítések játszanák már a fő szerepet. Ami így kialakul, az nem vár és nem kastély. Már maguk a pártázatosan kialakított magas várfalak is szép látványt nyújtanak messzi földről. A feltöltött falak pedig tényleg erős vár benyomását keltik. Beépítettük a régi félköríves tornyokat, újabb bástyákat építettünk és a várfalon belül további fontos épületszárnyakat terveztünk. Mint hamarosan teljes valóságában is látni fogja, megemeltük a szinteket, a várdomb tetején a várudvart három oldalról épületekkel vettük körül, azok között is védőgyűrűvel. Ha készen leszünk, hamarosan, hirdetheti asszonyom, hogy a Perényi-Kanizsai-családnak nem vára, hanem hatalmas gótikus-reneszánsz várkastélya van, amit kevés más család mondhat el magáról.

Követet jeleztek, hírnököt, futó lépése mutatta az ügy fontosságát.

- Nádor úr, Bakócz bíboros úr küldött. A király öfelségének feladja az utolsó kenetet. Azonnal Budára! A király szeretett volna öntől is elbúcsúzni, de erre talán nem lesz módja. Nádor úr, kezdje meg útközben az országgyűlés összehívását megszervezni, ezt kéri a cancellarius regis, a kancellár úr. Vágtatok tovább Szatmári György uramhoz, a pécsi püspökhöz, aki mint egykor már titkos kancellár, sokat segíthet az ügyek intézésében – hadarta a királyi futár.

Perényi búcsúja közben izgatott feleségéhez és fiához, Péterhez fordult:

- A futár liheg, ez a dolga. A dolgok azonban rendben vannak. Mindent elintéztünk tavaly Bécsben a felséges Ulászló kérései szerint. Lajos főhercegnek senki sem állhat útjában. Téved Szapolyai János, ha azt hiszi, eljött az ő ideje.

- De a köznemesség! Dönthet másként. Emlékezzen Mátyás megválasztására!

- Nekünk most van törvény szerinti trónörökösünk, akinek két gyámja vigyázza sorsát: Miksa császár és Zsigmond lengyel király. Bár az én fiaim sorsa és jövője lenne ilyen biztos.

- Apám! Úgy látom, nem csak Garai nádor idején volt Siklós az ország egyik központja. Mintha volna nekünk egy Perényi nádorunk is – nevetett vágatózó apja után Perényi Péter.

A siklósi vár (mai állapotában)

Temetés, korona, békés hadakozás

Hat nappal a király halála után, 1516. március 19-én Székesfehérváron hatalmas pompával temették el Jagelló Ulászlót, e néven a másodikat. Sírjánál sírt Magyarország. A főurak és főpapok többségét szép emlékek fűzik e negyed századhoz. Soha nem kellett hadba vonulni, jobbagyaikra nem vetettek ki külön terheket a kincstár részéről, ezért ők szabadabban sarcolhatták a föld rab-szolgaíait. A volt Hunyadi-Corvin birtokokból nagyokat szakított minden hatalmi kör, nem csak Perényi nádor ül az egykori király-jelölt herceg, Corvin János siklósi várában, híre ment a szertartások alatt, hogy megállapodásra készül a két címeres fő ellenség is, Brandenburgi György és Perényi nádor, a királyi udvar két fő oszlopa, a kis Lajos két legfőbb kijelölt támasza megegyezik hamarosan a másik, a köznemesi tábor vezérével, Szapolyai Jánossal, és neki is adnak valamit a Corvin – illetve azóta már Brandenburgi – vagyonból. Az erdélyi vajda régóta vágyott két dél-erdélyi várra, kulcsfontosságú városra, amely kapu dél, a temesi bánság, a Balkán felé. János úr elhitette velük, hogy Lippára és Solymosra azért van szüksége, mert a török ellen egyszer majd elindítandó katonai csapásokhoz erős kiindulópontok kellenek. Eléjük tárta a szörnyen aggasztó hírt, amelyet most kapott: nem elég, hogy a Temes alatti vidék rég kirült, a török által leginkább fenyegetett Szlavóniában a porták száma 20 százalékkal csökkent, ezrével menekülnek el a magyarok földjeikről, falvaikból, mert félnek attól, ami jön feléjük délről, s láthatóan senki sem akarja megállítani. S mivel sem a nádor, sem az őrgróf nem érzett semmi kedvet a törökkel foglalkozni – minek is? Békében élünk velük! -, átengedték a vajdának a két várat, várost. Lippra is, Solymos is Dózsa csapatainak kezére került két éve, Szapolyainak még friss emlékei voltak a harcokról.

A temetés elrendezett más dolgokat is. A Szapolyaival kötött megállapodás egyelőre kielégítette a vajdát, s mintha lemondott volna arról, hogy az ifjú király nevelésében, udvara szervezésében, életében fontos szerepet játszhat.

Ulászló kifejezetten eltiltotta ettől örököseit, csak soha senki nem mondhatta ki, hogyan festene, ha magyar nem békélne magyarral magyar királyfi körül. Hogy ki volt itt a magyar? Nehéz megmondani. A főurak közé éppen itt, Székesfehérváron küzdi fel magát véglegesen Drágffy János báró is, 10 évvel e rangra emelkedése, az Ulászlótól kapott bárói cím és birtokok után most megkapja az étekfogó mester kiemelkedő címét: az udvar belsejéhez tartozik ő is. Két nemzedékkel ezelőtt még Dragos volt a család neve, moldvai bojárok – az ő felfogásukban „fejedelmek”, és Máramaros bojárjának címét használta a família egy másik ága -, s most, mintha mindig is Árpád népéhez tartoztak volna, a magyar király bennfentesei lettek.

- Werbőczy uram maradjon-e kellő távolságban az udvartól, vagy jó, ha ismerjük lépéseit és az udvarhoz kötjük őt? - kérdezte Perényi a hatalmon vele arányosan osztozó társát, Brandenburgi örgróft.

- Két kardvágás kétfelé, ezt ajánlom, nádor úr! - mondta a nemzetközi praktikák ismert nagymestere, Ulászló talán legbizalmasabb tanácsadója s mostantól a kis király új apja. - Ha most távol tartjuk János vajdát, vonzzuk közelre az ő lehetséges szövetségesét, Werbőczy Istvánt. Ez megnyugtatja a köznemességet is, hogy lám, nyílik út nekik is. Nem lehetünk ketten, nádor úr. Adni is kell tudni. A fő, hogy máshonnan meg visszavegyünk. Hívja össze az országgyűlést a Rákos-mezőre április végére, a lehető legközelebbi időben, úgy, ahogyan mindig is szoktuk. Lássuk, lesz-e teljes egység Lajos megválasztásában, s kire akarják bízni ők a király nevelését...

- ... örgróf úr, az megoldott. Azt ránk testálta az apja.

- Adni kell a formákra, nádor úr, megint csak azt mondom: adni kell, a nesze semmi, fogd meg jól az önök nyelvén világosan kimondja a teendőket. Lét-rehozunk néhány fontos tanácsot, egyéb testületet, az mind a király nevelésével és az ország irányításával foglalkozik majd, benne lesznek a főurak, a köznemések, ha kell, a polgárság, a városok egy-két képviselője is, vitázzon mindenki, akinek kedve van.

A kis Lajos király páncélja

Perényi érteni vélte. Ők ketten a királyság. De mi legyen Bakócz-cal, őt is felkérte Ulászló, hogy mint a háromtagú királyi főtanács egyike, gondoskodjon fiáról ő is. Brandenburginak erre régóta kész terve volt. Leépítik a „másik királyt”, a bíborost. Megvan minden ok és lehetőség erre. A Miksával és Zsigmonddal, mint hivatalos gyámokkal kötött hármas megállapodás egyben azt is jelzi, hogy a magyar királyság nemzetközi királyság. Annyi külföldi követet, tanácsost, udvari titkárt kell hívni Budára a gyámságra hivatkozva, amennyit csak lehet. Tucatszámra! Bécs, Prága, Buda egy és ugyanaz. És ha a szeretett német, olasz, spanyol, lengyel családok képviselői, gyermekei Budán kapnak hivatalt, kilakják innen Bakócz bíborost, vagy a mohó vajda teljes pereputtyát. Werbőczy úr és néhány hivalkodó barátja jó lesz lepelnek, amit – akiket – magyar színben rá lehet borítani a külföld kedvencére: az ifjú Lajos Budájára. És ha egyszer megjön a kijelölt feleség, Habsburg Mária is – Lajos 15 éves korában ténylegesen is feleségül veheti és szobájába hozhatja -, akkor egyetlen egységes úr lesz az országban: ők, akik mellette állnak, mint új atyák.

Az országgyűlés április 24-én összeült. A Rákos mezején egyhangúlag elfogadták és megválasztották a 10 éves Jagelló Lajost – e néven II. Lajost – Magyarország királyának. A felnőtt kor eléréséig királyi tanács segítségével gyakorolja hatalmát, mely testületbe a főurak 6 grófot, bárót jogosultak jelölni, a főpapok közül szintén hatan lesznek tagjai, a köznemesek 16 főt választhatnak. Ez utóbbi erős engedmény volt a javukra. A nemesség egy része máris háborgott amiatt, hogy az egész ország külföldi gyámok és nevelők, tanácsadók kezébe jut így. A királyi udvart képviselő nádor és őrgróf, de még Bakócz is kénytelen volt lecsendesíteni őket azzal, hogy a tervezettnél nagyobb számban vonták be őket.

- Nádor úr! Örültek ezek? Nem néznek Európa térképére? Át kell gondolnom, akarok-e életem végéig kardot rángató, innen-amonnan jött köznemesekkel vitázni, érdemes-e Magyarországon maradni – kesergett az országgyűlés alatt Brandenburgi Perényinek. Sokatmondóan vizsgálta át újra birtokai értékét.

A gyermek Ferdinánd Habsburg főherceg

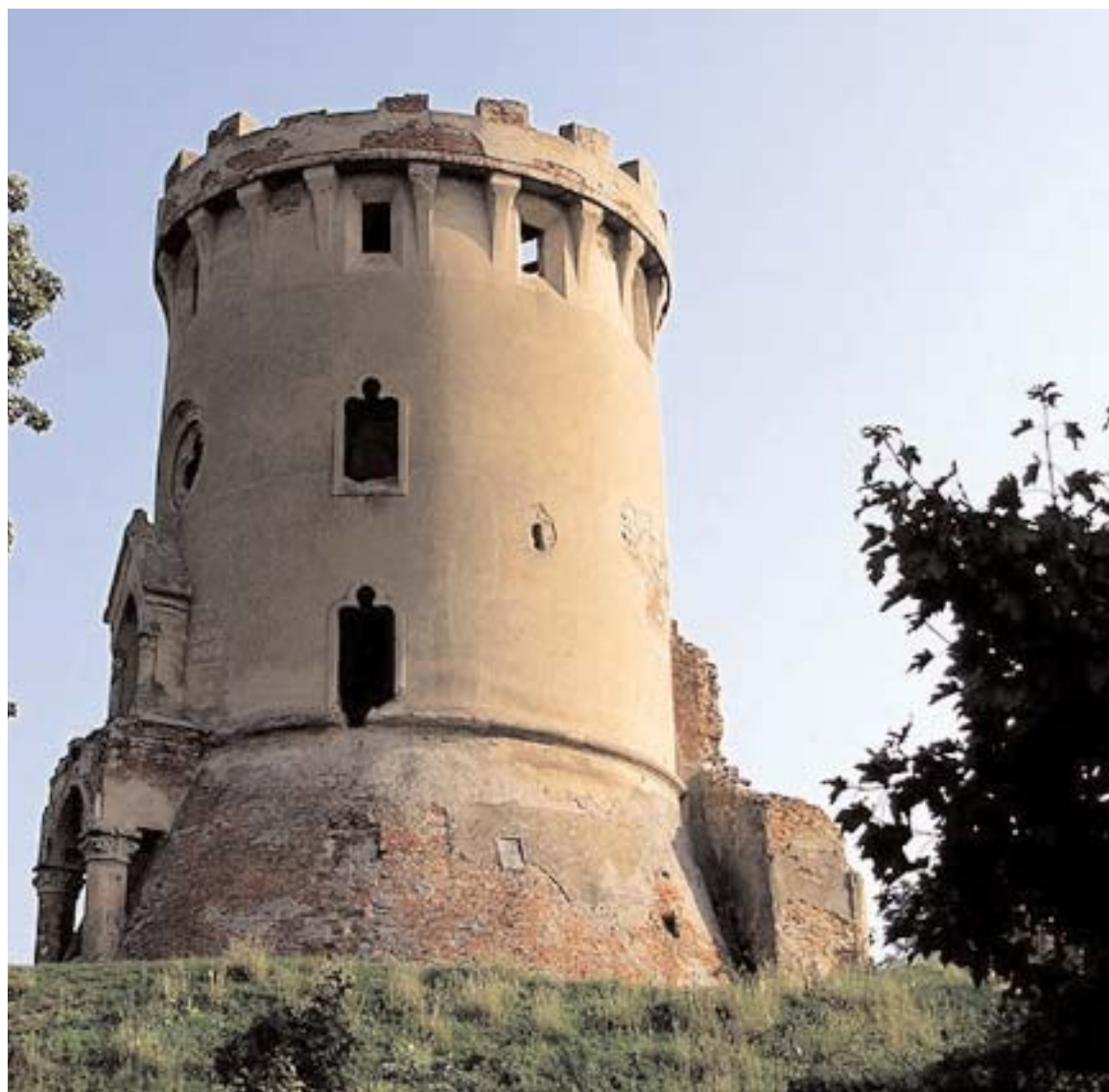

Jagelló Lajos és Habsburg Mária eljegyzése

- Őrgróf úr, amíg Lajos a király, ön ennek az országnak az oszlopa kell hogy legyen. Isten óvjon bennünket a távozásától. Ön köt össze bennünket a német fejedelmekkel, ön a mi útlevelünk a birodalmi gyűlésbe. Ne azon törje a fejét, mit ad el birtokaiból, hanem hogy mit tart meg örökre! Mert Lajos sok évtizeden át lesz itt a béke, az egyensúly és a nyugati kapcsolat védjegye – lelkesedett Perényi nádor, s egy fokkal lentebb, mint a Jagellók vagy a Habsburgok esetében, de maga elé képzelte a saját családi viszonyait: ő és fiai, Ferenc, a püspök és majd Péter, a koronaőr ugyanúgy a család egységét fejezik ki, ugyanúgy a jövőt építik, mint teszi azt most majd Lajos, apja, Ulászló meghatalmazásával, vagy teszi majd Ferdinánd, nagyapja, Miksa rendelkezésére. Mert nem az ország számít, hanem a család. Mi az ország? A nagy családok összessége.

A Drágffy-család erdői vára

- Örgróf úr! Ha mi vagyunk, ha gyerekeink és testvéreink irányítják ezt az országot, ha már élünkben gondoskodunk arról, hogy utódaink kezébe kerüljön minden, s ha ezért építjük is vagyunkat – az ő vagyunkat -, akkor az ország örökké szilárd talajon áll. Hát nem ezt tette-e jó királyunk, Ulászló kisfia javára, már annak születése percétől? Ulászlónak nem kellett foglalkoznia az ország sorsával, azzal foglalkozzon maga az ország. A király dolga, hogy utódára kerüljön a korona. Ezért lett nagy király Ulászló. És ezért bukott meg Mátyás: erre nem volt képes. És nem volt képes Szent István sem. És Szent László sem. És nagy Lajos sem! Utánuk szétesett a hatalom, véres harcok jöttek. A mi Jagelló Ulászlónk viszont békében halt meg és békét hagyott maga után, mert tudta: ahol a család sorsa rendezett, ott rendeződik az ország. Bocsássa meg örgróf úr, engem magamat is ez vezérel. A fiaim!

Brandenburgi György elfordult. Az Odera vidékére, Szilézia környékére futottak át a gondolatai. Werbőczy, akit a nagy és elvtelen egyezségek talaján személyneknek jelölt az országgyűlés? Drágffy, Zápolya legyen neki fontos, vagy Szatmári, az éppen most újra feltörni kívánó pécsi püspök, akit ismét kancellárrá választottak azután, hogy egyszer, 10 éve már volt az és mégis távozni kényszerült? Mi köze hozzájuk, szűk látókörű törtetőkhöz? Csak Lajoshoz. Mert ő egyszerre lengyel, cseh, magyar és német-római. Nagy királlyá neveli. - Szatmári uramat illetően nincs igaza, György uram – fordult Perényi az örgrófhhoz, mintha hallotta volna annak fennhéjázó gondolatmenetét. - Ő lesz itt a leghasznosabb szervező. Fogjuk őt magunk mellé, ha nem akarunk hátrányokat.

- Miféle hátrányt egy püspök miatt, van belőlük tucatnyi, féljek mindtől talán? Esetleg a fiától is? - évődött Brandenburgi.

- 1504-ben én titkos szálaknak, kezeknek köszönhettem, hogy nádor lettem. Csak utólag derült ki, hogy Szatmári György munkálkodott rajta óriási erővel a titkos hátterekben. Mindent megtettem azért, hogy ne csak a királyi kápolna ispánja lehessen, hanem titkos kancellár is Ulászló király körül. Ha nem is

mindig látszott, neki döntő szava volt Budán, ezt önnek is kellett éreznie. És örgróf úr. Mindketten, legalább mi ketten tudjuk, micsoda tett volt a bécsi hármaskirálytalálkozó. Ha nem lett volna, mi itt most nem beszélgetnénk, hanem futnánk el Szapolyai János király ostorcsapásai elől. Szatmári titkos kancelláriájának hatalmas szerepe volt a bécsi találkozót illetően, beleértve a király meggyőzését is arról, hogy csak ez az egy út lehet helyes. Persze a király is így látta. De el kellett érni, hogy sem az udvarban, főleg az országban ne legyen lázadás emiatt. Szatmári püspök úr a titkos szervezések nagymestere, addig győzködte a különböző pártok kulcsembereit, míg elrendezte a dolgot itthon. Lőporos hordó volt ez az egész. Szapolyai a Dózsa-lázadás leverése után azt hitte, hogy ő majd odatartja a kanócot. Aztán azt kellett látnia, hogy se kanóc, se hordó. Szatmári úr eltüntette mindkettőt, a vajda mehetett haza a hegyek közé a sebeit nyalogatni. Pedig csak neki volt hadserege. Az ész és a had vitájában az előző győzött. Ismerem őt régebből is, ahogyan a fiam most Várad püspöke, úgy volt az György úr is 1501-1505 között, onnan ment aztán Pécsre. Mindent tud már az országról. Pécsi püspökként gyönyörű házakkal gazdagította a várost, a székesegyházát oltárát is ő építtette, s olyan szépre, hogy bárhol irigyelhetik. Nekünk Szatmári úrra mindig szükségünk lesz, nélküle nem működik a kormányzás. Mint ahogyan az erek a szív nélkül üresen futkároznak össze-vissza, majd kihalnak. Ezért lett ő most a kancellár.

- És akkor az ő kezébe adunk át mindent?

- Dehogy, örgróf úr. Semmit. De ha azt szeretnénk, hogy a dolgok mindig elrendeződjenek, akkor a királyi kormányzó tanács élére formailag kell valaki, aki képes ezer szálát a kezében rendezni. S azok persze a mi szálaink, melyeket mi szövünk. Ő rendezi fonallá. Ulászló ezt talán nem így látta. De ő gyakran volt távol. Én viszont nem csak látom, hanem tudom is több mint egy évtizede. Örgróf úr. A mienk Lajos, az uralkodó. A végrehajtás viszont legyen a püspöké. Ezzel Bakócz Tamást is elküldhetjük pihengetni, testi és lelki sebeit gyógyítani. Kiesett. Maradt Szapolyai. Rá figyeljünk, ne másra.

- Az előbb megütötte a fületem, milyen nagy hévvel beszélt nádor uram apák és fiaik vérségi kapcsolatáról. Ez volna minden? Mert máig él mindenkiben bizonyos harag amiatt, ahogyan ön a pici gyerek fiát püspökké tette, mert hogy egy nádor ezt megteheti. De így van-e ez akkor is, ha a törvények egyébként tiltanak. Hogy is volt ez? Mind az egyház, mind az ország törvényei tiltják, hogy gyerek püspök lehessen. Ha jól számolom, az ön Ferenc fia 8 évesen lett erdélyi püspök, alig néhány évvel azután, hogy ön lett a nádor. És 14 évesen már Szent László városában és egyházában, Váradon lett püspök, adományként.

- Örgróf úr. Ha nem lenne kivétel az életben, hogyan lehetne, hogy Magyarországnak gyerek királya van? És ülhetne-e Budán a fő helyen egy német gróf? Lehetne-e gyám a császár Szent István koronája fölött. Mindent meg kell tennünk a fiainkért, az ország nem levegő egy nagy darab föld fölött, az ország a mienk. És a fiam meghálálja ezt. Nem csak úgy, hogy bátran harcolt a Dózsa-vérengzés ellen, hanem az eszével is. 16 éves kora ellenére levelezésben áll a nagy humanista írókkal, püspökökkel értekezik a vallásról. Azt mondják, hogy írásának szépségéhez csak Zalaházi Tamás veszprémi püspöké hasonlítható. Fiam a kor, a kard és az elme embere, fiam a humanizmus ékessége. Hagytam volna őt jobbágyok fölött uralkodni, gazdálkodni? És ne felejtse el, örgróf úr, mi itt most ugyanezért esküdtünk fel: egy fiúért a trónon.

- Nálam jó helyen dicséri a humanistákat, nádor úr. Mindig is vonzott az új szellem. Az önök humanista írója, Bartholomaeus Pannonius, a „Frankfurti” éppen most kért fel, támogatnám-e Bécsben hamarosan megjelenő könyvét, melyet majd nekem dedikál...

- ... és nekem is! Kicsi a világ!- nevetett fel a nádor. - Majd akkor leszünk ebben egyenlőek, örgróf úr, ha önhöz is elmegy támogatásért és dedikálást kínál a másik kiváló humanista írónk, akit éppen a fiam ajánlott nekem. Bolognában végzett, Hagymási Bálint a neve...

- ... és már gyűjti ő is a pénzt, hogy jövőre kiadhassa Elzászban, Hagenauban.

Hányan fognak még támogatásért jelentkezni? Talán Ulászló király ezt is figyelembe vette, mikor nevelőket keresett a fia mellé önben és személyemben? - Karon fogva távozott a magyar nádor és a német örgróf a trónterem felé, melyben az aranyozott nagy széket próbálgatta II. Lajos.

Az ajtóban Bornemissza János fogadta őket, nem csekély aggodalommal.
- Uraim! Halálosan komolyan mondom, egyben kérdezem: ugye egyetértenek, hogy egy királynak nem lehet egyszerre három új apja vér szerinti ősenek halála után? Mert Ulászló király engem kért meg arra, hogy apja helyett apja legyek. De...

- ...engem pedig arra, hogy apjaként tanítsam uralkodni a viszontagságos nagy világ részeként, úgy, ahogyan egy nagy királyhoz illik – vágott közbe Brandenburgi...

- miként engem azzal bízott meg, adjam kezébe Magyarországot, a rendeket, a javakat, a társult országokat, a Szent Korona hatalmát és kizárólagosságát Árpád földjén – fűzte tovább a szót a nádor. A főurak tanácstalanul méregették egymást, persze pontosan tudták: nincs ebben semmi meglepő, ők itt a király.

Az ifjú uralkodó mosolyogva hallgatta a hármasszót.
- És akkor még nem is szóltak Bakócz bíboros uramról, aki az imént ment el, közölve, hogy lelki üdvömért, a humanista nevelésemért és egyáltalán, jövőbeli tudásomért ő felel atyám akaratából. Nehogy összevesszenek az urak! Én vagyok a leggazdagabb. Volt egy szerető apám, aki királlyá tett. És most van négy szerető atyám, aki megvédi a királyságomat. Tegyük, amit tenniük kell. Csak azt ne várják, hogy a királyi tanács harminc tagjával kelljen rendre szót értenem. Azt sem tudom, miről beszélnek, azt meg végképp nem, hogy arról miért. Képviseljenek a tanácsban teljes joggal, nem szeretném magamat fölösleges szócsépléssel fárasztani. Elvégre gyerek vagyok, ez nekem is jár. Tavaly Bécsben megismerkedtem Ferdinánd főherceggel. Mindenki azt rebesgeti, hogy ő lesz az osztrák örökös tartományok ura. Nahát! Nekem meg azt mondta, hogy azt sem tudja, hol van Alsó-Ausztria vagy Stájerország. Néme-

tül szinte semmit sem tud. Éli derűs életét a napfényes Ibériai-félszigeten. És leendő feleségem, Mária is. Hozzájuk képest én mindent tudok már a birodalmamról. Ráadásul uraim, el ne felejtsék: már idestova 8 éve cseh király vagyok, magyar meg most lettem teljes értékűen, s nem csak jelképesen. Mint első trónom, joggal várná Prága, hogy főleg rájuk figyeljek.

A főurak komoly elégedettséggel hallgatták királyukat. Lám tényleg: eljött az ő idejük.

- Mi itt nem királyi tanács vagyunk, urak – összegezte Brandenburgi. - Mi vagyunk a kormányzó, együtt. S mert együtt, több, mint Hunyadi János volt. Most még mi vagyunk a király. Hogy egyszer jó királyunk legyen. A bíboros úr is része lesz ennek, de csak lelki támaszával és tanításaival. Ne terheljük túlságosan fáradt testét és pihenni vágyó szellemét. Keresse buzgóságát.

Gyerekjáték egy trón

Bakócz Tamás keserűen összegezte megbeszélését a gyerek királlyal. Ő kérte, hogy négyszemközt lehessenek, s a fiú készségesen elfogadta. - Felség lesz ő is, a vérében van – sóhajtott a bíboros. A kis Lajos 10 éves kora ellenére határozott és ravasz volt. Kitért a bíboros úr azon kérése elől, hogy minél több időt tölthessen Budán, ha kell, itteni palotájába teljesen átköltözve. Tamás érsek érezte, hogy a szoros gyeplő, amelyet a Jagellók idején gyakorolt – sőt már Mátyás is a kezébe adta fontos ügyekben -, csúszik ki a kezéből. Levelet diktált Lajosnak.

„Felség! Javadat kívánom szolgálni. Összefoglalom tehát, hol keletkeztek tapasztalataim, melyek a Tied lehetnek, ha úgy akarod. Mátyás király váratlan halálát követően káosz alakult ki az országban. Ellenfeleim most azt terjesztik, hogy árulást árulásra halmoztam. Mi az igazság tehát, felség? Királyomnak tett eskümhöz híven támogattam utódnak jelölt fiát, Corvin Jánost, mi mást kellett

volna tennem. Mindent elkövettem, hogy neki feleségül megszerezsem a milánói Sforzák Bianca nevű hercegnőjét, mely megerősítette volna az országot. Intrikák, árulás akadályozta a frigyet és Corvin útját. Eleinte azt véltem, hogy Beatrix özvegy királyné szintén támogatja majd elhunyt férje kérését, s segítséget nyújtottam a királynénak is. Látva azonban, milyen önzőn és kegyetlenül üldözi ellenfeleit, s végül látva, mennyit árt nevelt fiának, Corvin hercegnek, szembe kellett fordulnom vele.

Ez az első tanulság, Felség. A trón nem ismeri a változatlanságot, a korona az állandó változások fényes jelvénye. Látva a megoldhatatlanságot, atyád felé tekintettem. Ő ugyan a lengyel trónban reménykedett, de sikerült biztosítanunk őt Buda biztos előnyeiről. S Magyarországnak is kedvező volt e választás. Sorainkban nem lévén alkalmas jelölt, a szövetség a Jagelló-házzal megnövelhette a magyar királyság mozgásterét, súlyát. Ezért én atyádat támogattam. S cserében sok évig lehettem a főkancellárja, legfőbb támasza. A „másik király” gúnynevet ellenségeim ragasztották rám, hogy zavart keltsenek szándékaimat illetően.

Zsigmond lengyel király

Felség! Nekem nem kellett a hatalom Budán, soha. Nekem Róma jelölte ki az utamat. Amikor 1500-ban VI. Sándor pápa bíborossá nevezett ki, megnyitotta a jövőmet. Hamarosan, 1507-től én kaptam meg a konstantinápolyi pátriárka címet. Kell ennél több, felség? Ez a pápa rangja utáni második hely. S lehet-e szebb? Hiszen a török elleni küzdelem a pátriárka fő dolga. Ezért harcoltam Mátyás mellett is, és – tévedésemre – ezért adtam ki a keresztes háború szervezését Dózsa Györgynek, bár Felség: a pápa kérésére tettem ezt is, az ő felhatalmazásával, s atyád beleegyezésével... Támogatójának tekinthetett engem a pápa, a francia király, Velence is. És eljutottam a második tanuláshoz, Felség: Magyarország elpusztul, ha nem lép be, nem épül be a szilárd és sokoldalú európai egyensúlyi rendszerbe. Ha erőként lép be, lesz hatalma, ha nem lép be, szolga lesz ugyanott. Zsinat és ellenzsinat között közvetíthettem, s most az eltérő főúri és középnemesi villongások elsimítására felajánlom Neked ezt a képességemet is. Idézem Neked, milyen sorokkal hívott engem II. Gyula pápa nagybetegen a római zsinatra: „Főtisztelendőségedet úgy várják Rómába, mint a Messiást, mert egyedül tartják képesnek arra, hogy az Egyház hányatott hajóját az üdvösség révpartjára vezesse.” A pápa őszentsége már érkezésem pillanatában, Ancona partjainál kezembe adta két nekem tett ígéretét arra az esetre, ha hosszú, talán több éves római tartózkodásom alatt véletlenül meghalnék. 1511-ben megfogalmazta nekem, hogy megadja számomra a szabad végrendekezés jogát, és vállalta, hogy nem fog igényt tartani az esztergomi érseki szék betöltésére, azt ránk bízta.

Elérkeztem a harmadik tanításhoz, Felség. Amikor 1512. január 26-án megérkeztem Rómába, egy vagyont költöttem arra a pompára, ahogyan bevonultam a Szent Városba, melynek népe rajongva fogadta e gazdagságot, s mellém állt az esetleges pápaválasztásra. A tanulmány? Add meg a pompát, a gazdagság érzetét akkor is, ha mindenedet felemészti. Senki sem akar osztozni a szűkmarkúságodban, a kiszolgáltatottságodban – csak a gazdagságodban akarnak. De aztán rájöttem, Felség, hogy van itt egy másik tanulmány is. Teljesen mind-

egy, mit rikoltoz feléd a nép. Semmi sem dől el ott nála. Mert mi történt a pápaválasztáson?

Azt pontosan tudtam, hogy hiába egyeztettem sikeresen korábban a franciák és Róma hadai és ellentétei között, Európának én idegen vagyok. Mégpedig azért, mert magyar vagyok. Pontosabban azért, mert én nem ők vagyok, nem közülük és nem értük vagyok. A Medici-család egésze, főleg pedig bankházuk és a Fugger-Welser bankház összefogása eleve ellenem irányult. És II. Gyula 1513 februári halála után az interregnumban hiába voltam az Egyházat és a pápai államot irányító három tagú bíborosi testület tagja, a pápaválasztáson alulmaradtam. Pedig nem így álltak a dolgok. Az első körben az egyébként legidősebb bíboros 13 szavazatot kapott, én nyolcat. A harmadik jelölt Giovanni Medici volt, 1 szavazattal. A második fordulót már a Fuggerek és a Mediciek döntötték el, így lett a bankárgyerek Mediciből pápa. Hiába ismerte el mindenki az egyház lelki megújítását irányzó fontos terveimet, a pénzt jobban ismerték. És kinek a nevét vette fel a pápa, ezúttal X. Leó?! Azét a Leó – I. Leó – pápáét, aki Attila hun királynak könyörgött, hogy ne szállja meg Rómát. Hát... én sem szállhattam meg... Lettem hát én is Attila, a barbár?

A tanulság? Pénz! Csak pénz! Csodálkozol-e Felség, hogy azonnal siettem haza, hogy harcot kezdjek a török ellen. A keresztes háború helyett aztán egymást öltük. Mert a pénz öl! Szembeállít és megöl. Ez Magyarország kérdése. Hol a helye, ha nincs pénze? S lehet-e olyan uralkodója, amely pénzzel gazdagítja országát háború helyett? Én azonban Istenben hiszek, s készen állok egy másik harcra: a török ellen. Krisztusért élünk és halunk. Ki jön velem?

Alázatos szolgája, Bakócz Tamás.

X. Lel pápa

- Kapitány uram. Ön miért éri be ennyivel? - kérdezte pajkosan a kis király szeretett istapolóját, a budai várkapitányt.
- Mert így mindig ön mellett lehetek, felség. És ne felejtse. Ahonnan én jövök, ott az embereknek nem volt három kívánságuk.
- Hol van az már, hogy a családja jobbágysorban élt? Ön nekem itt mindenkinél többet jelent. A szeretetet, míg másokban csak és csakis az érdeket látom, s nem is hiszek nekik soha.
- Felség, ha tanácsolhatok valamit. Engem és rengeteg más nemest és udvari tanácsost Mátyás király a semmiből emelt ki, mert úgy vélte, hogy tehetségesek vagyunk...
- ... mert úgy vélte, hogy önök jobban és hűségesebben fogják szolgálni, mint azok, akiket túl nagy hatalmuk lévén elkergetett. Szüksége volt feltétlen hívekre, ennyi volt a titok.
- Igaz, felség! Éppen hogy igaz. És ez lesz az ön próbatétele is. Kik állnak majd ön mellé!? Udvaroncok vagy az ország valódi gazdái? Lovagok drága páncélban, vagy a végvárak harcot próbált kapitányai? Magyarok, akik ismerik az országot, vagy Európa királyi udvarainak küldöncei? Én soha nem fogok bele szólni felséged döntéseibe, mert csak saját erejéből lehet igazi, jó király, s nem ezer irányból jövő tanácsok alapján. Köszönöm, hogy én is a nevelője lehetek. De gondolja meg felség, egyformán hallgat-e azok tanácsára, akiknek átmenet az ország...
- ... tehát ön is ellenzi Brandenburgi György szerepét?
- Nem az én tisztem megítélni. De kérdezte, válaszolok. Ő nem magyar, és itt magyarok élnek. És önt, az apját elfogadják, mert a király itt szent. De baj lenne abból, ha külföldi udvaroncok és bárók hatalma alá kerülne a mi kis urunk. Voltam már minden a királyi udvarban. Jegyző Mátyásnál a kincstár szolgálatában, majd az ön atyja uralkodásának kezdetén alkincstartó, királyi familiáris. Kincstartó 1500-tól, s aztán mindmáig budai várnagy. Az ön nevelőjének lenni a legmagasabb kitüntetés. Kérdezte, válaszolok. Nem kell nekem semmi más.

- Ha ellenzi az örgrófit, ezt úgy értsem, hogy ellenben támogatja Szapolyai Jánost egyik oldalról, Bakócz Tamást a másik oldalról, Perényi Imre nádort a harmadikról, s Szatmári uramat a negyedikről... Úristen, hány oldal ez?! Ki tudja ezt követni? - kacagott fel csengő hangon az ifjú király. - Jól van, én nem tudom. Én csak önre fogok...

- ... Isten őrizzen felség, csak az ne! Az lenne az én kivégzésem biztos kezdete. Soha. Halál arra, aki Magyarországon a király egyetlen támasza akarna lenni. Tanuljon meg lavírozni felség, ideje elkezdeni.

- Túlkorosnak néz engem, kapitány uram? Miért kellene 10 éves gyerekek...

- ... királynak...

- ... diplomáciával foglalkoznia? Hogyan igazodhatnék el én ebben? Tanítson kapitány úr arra, amire eddig, s abban legyenek jó. Tudja, mennyire imádom az íjat, a sístergő nyílvezzők hangját, a puskák dörrenését és pusztító erejét, ön tanított meg arra, hogy a legjobb lovasok és vadászok közé tartozzam a saját korosztályomban. Magától ismertem meg, hogyan viseljem könnyedén a fegyvert hosszú utakon fáradhatatlanul, dacoljak a dermesztő hideggel és a rekkenő hőséggel. Ez az én utam, uram, nem a hatalom. Magyar, cseh, lengyel, latin, német nyelveken kell társalognom és írni tanulni, hozzá még olaszul is elrendelte atyám. Mit várnak még tőlem? Bakócz bíboros kiismeri magát az egész világ dolgaiban, én rá szeretnék hallgatni, mert becsülöm. És ha Brandenburgi uramnak jobbak a német kapcsolatai, akkor abban majd őt kérdezzük. De ne várják tőlem, hogy beleszóljak az ország dolgaiba. Engem alázatra is neveltek, ön is, kapitány uram, s kevés bennem a kedv az önkényre. Nincs bennem bosszú, bár sok szítást hallok Szapolyai uram ellen. Miért táplálnék szívembe gőgöt, haragot, amikor az játéokra vágyik? Mindenkit meghallgatok, tanulni akarok, és akkor egyszer talán fogom tudni, mi a véleményem és miért éppen az. Baj talán, ha engedékeny vagyok és megbocsátó? Ne nevessen ki, de engem az kezd érdekelni igazán 10 évesen, hogy mi gömbölyödik olyan szépen az udvarhölgyek ruhája alatt s mit rejtenek combjaik között, és apám előtt

ilyesmit szóba sem hozhattam... ha nem pirul bele, kapitányom, erről is beszéljünk majd, mert nagyobbak a hiányosságaim e téren, mint a célba lövésben – a király kuncogott, Bornemissza tipegett - ... vagy ez végképp az őgróf teendője lesz?... Én még nem vagyok uralkodó, és még nem tudok országot irányítani. Arra ott vannak gyámjaim és más nevelőim. Majd eljön annak az ideje is. De most? Először férfi legyek, utána uralkodó.

- Brandenburgi György uram mindenben tud segíteni önnek, felség. A fegyverforgatás mellett a nyelv forgatásában, az ékesszólásban éppúgy, mint a zenében, a táncban, a mulatságban, mert ezek is a királyi élet fontos kellékei. Sajnos, e téren szegény édesapja szégyenlős volt, és azzal, hogy a pozsonyi prépostot, Balbi Jeromost bízta meg az ön gyerekkori nevelőjének, elzárta egy kicsit a világi élettől. Pedig nagy humanista volt ő is, de nem az életben, hanem az irodalomba, a filozófiában. Vagyis belőle nem lett reneszánsz ember soha. Önnek pedig ez legyen az útja, mert ez Európa útja is. Én ettől elmaradtam, én a kardhoz értem csak. Bízzon felség Piso Jakabban, akit felséged nagybátyja és gyámja, Zsigmond király javaslatára kértünk ide ön mellé. Anna hercegnőt bevezette a tudományok, a művészetek világába, tartson ön is igényt erre, s talán az ő híres költészetéből is megismerhetők szép gondolatok. Felség, a kardforgatás ma már kevés. Forogjon a művelt ész.

Lajos meglepetten hallgatta legjobb, atyai barátját. Honnan jutnak eszébe ilyen fontos gondolatok egy várnagynak? Igen, a hűség ereje, az aggodás, a türelem vezérli a kapitányt urához, s önzetlenül javasol maga helyett másokat, csak hogy „fiát” útra indíthassa. A király odalépett öreg kapitányához és megsimogatta a fejét, megveregette a vállát.

- Ne felejtse uram, hiszen ön is ott volt. Két éves voltam, amikor a fejemre helyeztette apám Szent István koronáját. Mit tudtam én erről? De a korona azóta az enyém is. Súlyos agyonnyomna, ha komolyan venném, lötyögne rajtam, s hajlonghatnék bohócként azok előtt, akik ráhelyezték.

- Mindenki ezt akarta, felség. Az ön atyjának volt ez a kérése, s mi megha-

joltunk előtte. Bakócsz Tamás és Perényi nádor egyszerre helyezték az ön pici fejecskéjére a koronát, a bíboros azért, mert mert tényleg ezt írja elő a koronázási szertartás, a nádor pedig azért fogta a korona másik oldalát ugyanabban a pillanatban, hogy ezzel jelezze: a főurak, a világi hatalom is ezt akarja.

- Tegyük ezt most félre uram, régen volt, igaz se volt... - A király eltűnődött, majd elmosolyodott. - Hiszen van önnek már tényleges királya, aki ha akar, dönthet is a maga belátása szerint. Nézzük csak... - Lajos boldog arccal folytatta... - Bármilyen is történik, egy dolog biztos, kapitány uram. Figyeljen jól most, s hamarosan rájön, miért mondtam. Szóval Pozsony! Éppen a volt nevelőmtől, Balbi Jeromostól hallottam róla sokat. Pozsony annyira magyar, mint német, és annyira német, mint magyar. Kapunk nyugat, a német föld felé. Ott biztosan soha nem fenyegetnek majd semmiféle hordák. Pozsony örök. Ezért mindig biztos hely lesz nekünk. - S csendesen, mint ha súgni akarná, hozzáfűzte:

- Kellene oda majd egy igazi, hűséges gróf. Az én öreg grófom. - Kezet szorított a meglepett és meghatódott várnaggyal. - Tudja, miért? Megszolgált már régen. Amikor nem engedte, hogy a paraszt csócselék megtámadhassa Budát, s Tomorival együtt szétverte őket a pesti oldalon. Senki sem merte volna, csak önök ketten. Néztem a vár fokáról. Megmentette apámat a dicstelen meneküléstől. Mert nem volt senki, akinek kirepült volna a rozsdás kardja a hüvelyből. Ön akkor lett az én második apám. Tomori uram pedig a nagy testvérem. Hívatom Budára. Hol van most? Munkácson vagy Fogarason?

Szapolyai János vajda csak ritkán járt Budára. Királynak érezte magát saját erdélyi földjén, a Duna-parti várban viszont mintha idegenként bántak volna vele, s mindegy is, hogy az ifjú király német avagy magyar nevelői: mind-egyik. A Szapolyai-családnak nem kellett túl sokat visszalapozni a történelemben sebei feltépéséhez. Szapolyai István, Mátyás nádora és Bakócsz között sokáig tartott a rivalizálás. S aztán a seb! Milyen okkal szólt bele egyáltalán a király, Ulászló felesége, hogy ki legyen a nádor? Hiába akarták a közneme-

sekre támaszkodó Szapolyaiak Mátyás fiát nádornak, a királyné váltig mondogatta, hogy ne engedjék megnőni Corvin János szárnyait, mert sas lesz belőle... s helyette sok csűrés-csavarás után Perényi Imrét ültették a nádori székbe. S aztán meg is halt szegény boldogtalan Corvin János 1504-ben. Pedig a Szapolyai-család nagy terveket épített volna a Hunyadiakkal való szövetségre. A két özvegy, Corvin felesége Frangepán Beatrix és Szapolyai nádor özvegye egyezsége léptek volna a jövőt illetően. Corvin János gyereklánya, Erzsébet lenne a fiatalabb Szapolyai, György felesége. És mi állhatna annak útjában, hogy Corvin fia, Kristóf legyen a jelölt a trónra, ha a sokszor beteges Ulászló fiú nélkül hal meg?!

- Hitted te valaha is bátyám, hogy a trón közelébe kerülhet a családunk? - fordult bátyjához, János vajdához az öccse, György, derék testvér, Szapolyai János nagy hasznát vette öccsének a Dózsát legyőző temesvári csatában, s utána a rendteremtésben, éppen Lippán és Solymoson is.

- Apánk és anyánk joggal hitte, s tudták, hogy a nemesek nagy táborra kapható volna erre. - Szapolyai János elgondolkodva folytatta, mint aki most kezdi megérteni a történeteket. - A Hunyadi-családot csak a főurak és főpapok akarták háttérbe szorítani, s ha Corvin János utódai közül bárkivel is társul a mi családunk, nem lett volna ellenfelünk az országgyűlésben. Ma már tudom, amit akkor nem láthattunk: a Jagellók már rögtön Mátyás halála után megegyeztek a Habsburgokkal a családjaik még szorosabb összekötéséről. Kimondom öcsém, amit még senki nem mer. Ők azért jöttek, őket azért engedték és küldték, hogy hálából átjuttassák Szent István trónját Bécsnek és a német-római császárságba kapcsolják be. Honnan van nekik több joguk? A Miksával 1491-ben kötött szerződést, vagy az 1505-ös megállapodásukat a magyar nemesség többsége soha nem fogja tudomásul venni.

- Már megtörtént, bátyám! Már mindez hiába! Hiszen már az azokon alapuló királyválasztás is megtörtént, a trónon Jagelló ül ismét, hiába gyerek.

- Milyen lesz annak az országnak a sorsa, ahol maga az országgyűlés kénye-

kedve szerint megváltoztatja – akár az ellenkezőjére is – a saját döntéseit? Ki adott a királynak, egy idegennek ilyen jogot? Lehet, hogy hibásak a nemes urak is a kapkodásért, de egy birodalom állapotaiért az uralkodó a felelős.

- Mi, főurak és köznemesek, papok és zászlósurak mindent megszavaztunk. Mi mindig. Nem a Jagellók akartak ide jönni, hanem a magyarok hívták őket, hogy legyen végre szabad kezük mindenben, a király ellenére is. Csoda-e hát, ha a király és tanácsadói is a maguk útját járták, ha kell, a magyarok ellenében?

- Volt még lehetőség az egyezségekre! Volt, de elzárták! - nagyot bődült a vajda, rátört sokszor titkolt, de közismert erőszakossága és nyersesége, ami gyakran kegyetlenségnek tűnhetett. - Még megbánják! A magyarokat nem lehet kirekeszteni saját országukból.

- Annára gondolsz? - s látva bátyja elvörösödött arcát, György szívesen visszahívta volna kérdését. - Soha nem fogod megbocsátani, ugye?

- Ha Ulászló király akkor, 1504-1505 körül Corvin János valamint gyerekei, sőt felesége gyors halála után...

- ... érti valaki, hogy egy éven belül mindhárman meghaltak?...

- ... ha utána Ulászló elfogadja anyánk kérését, ha mint király felismeri, hogy volt nádora, az apánk is ezt kérte volna, akkor nem vetették volna el az örök ellenségeskedés magját.

- Ha tehát neked ígéri feleségül a...

- Mit kezdtem volna én egy kislánnyal, Ulászló 2 éves lányával 1505-ben? Nyilván az ország érdekei kívánták volna meg, hogy nekem ígérjék. Hogy békét köthessenek a magyarok az idegenekkel. DE most már tudom, most már mindnyájan tudjuk: már 1491-ben eldöntötték Bécsben, hogy nekik a magyar trón kell. Ulászlót, mint békát lenyelették velünk. Lenyeltük. De hogy a király ostobasága addig terjedjen, hogy megtagadja tőlünk a kislányát, az egyben azt is jelentette, hogy megtagadta az egyezséget az ország fő erői között. Mi lesz ebből, öcsém? Én elfogadtam a szégyent, hogy a kis Anna soha nem lehet a feleségem. És! Nem kérte-e meg nőül ugyanezt a gyereklányt maga a nádor,

Perényi Imre, s ugyanúgy járt, mint én? Miért is? Tavaly óta tudjuk, amit addig csak suttoztak. Idegen magyar királylány még idegenebb Habsburg főhercegnek, Ferdinándnak lesz a felesége, s az ifjú férj azt sem tudja, merre van Magyarország, de azért készítik nagyon! Ez már nem a mi országunk.

- Hogyan harcolhattál volna és hogyan tehetnéd ma is sikeresen, ha egyszerre vannak ellened Bécsben Habsburgok, Augsburgban Fuggerek, Budán Jagellók és Perényiek, Báthoriak, Drágffyk és Bornemisszák, Esztergomban Bakócz?! Egy mindenki ellen?

- Bocsássam meg talán Bakócz bíborosnak, hogy ellenem fordult Anna megkérésében? Hogy szándékosan hoztak szégyent rám? És aztán tavalyelőtt nekem kellett kipucolnom azt a szennyest, amit nagyravágyásával, a hírhedt „keresztes hadaival” az országba hozott Rómából? Még azt sem vette észre, hogy azért bízta rá a pápa az eleve kudarcra ítélt, Európa által nem is támogatott keresztes háborút, hogy végleg eltávolítsa Rómából az okvetetlenkedő magyart? Szégyen!

- Nem csak a bíboros mondatta ki a nemet a királylány ügyében, bátyám! Legalább annyira ellenezte Szatmári György, akkor még csak titkos kancellár, de már nagy hatalom. Most meg íme az ország irányítója. Hogyan akarsz te egymagad ellenük harcolni? Hiszen bízni csak bennem bízhat, ki másban még?

- Eldől öcsém! S nem ott, nem azok akaratából dőlnek el a dolgok, akiket te most felsoroltál. A harctéren dől el. S nem Budán, hanem délen. Ott, ahol sorakozik az oszmán. Átírják a sorrendeket, amit Bécs és Buda kitalál. És akkor mindegy, kinek ígérték oda egy két éves királylányt 1505-ben, vagy hány éves a gyerekkirály 1516-ban.

- Ebben tévedsz kedves bátyám. Ezt az országot nem úgy hívják már, hogy Magyarország, de úgy hívják, és mindig is úgy fogják, hogy Mária és Szent István országa. És azé az ország, akié a korona. Azt pedig Bakócz tette fel Jagelló Lajos kisfiú fejére.

- Szépöcsém. A sors forgandó. Amikor Ulászlót háromszor is agyvérzés érte

1504-1505-ben, s mindenki a halálát várta, s nem volt még fia, nem nekünk állt-e a zászló? S nem állhat-e még? Nekem van csak hadseregem. Erdély maga is egy ország, s a vajdája én vagyok. Bakócz beteg. A király gyerek. A nádor és Brandenburgi György világossá tették a Dózsa-háború idején, hogy gyáva férgek. Nem kell-e majd erős kéz, ha egyszer ideér a szultán?

- Bátyám, engedd meg. A Kárpát-medencét, sőt tágabb értelemben Közép-Európát már felosztották, Magyarország jövője a kis királyon keresztül idegen hatalmak közvetlen irányítása alatt áll. Miben bízol?

- Hogy a sok tehetetlen és tehetségtelen erő kiirtja egymást. Abban. Miben másban? És sose feledkezz meg arról: Habsburg Miksa csak egy tiszt a sakk-táblán. Játszik rajta a francia király, húzásra készül az oszmán birodalom, s tudjuk-e, milyen lépést tervez a pápa, Velence, mire képes egyáltalán a német birodalom, tényleg egységes és Habsburg-párti minden helyzetben? A Habsburgok istenítése azok átlátszó érdeke, akik éppen az ő szolgálk lettek vagy akarnak lenni Lajoson keresztül. Volt nekünk egy Nagy Lajosunk. És most van egy babakirályból lett Báb Lajosunk. Netalán hozzá kellene igyekeznem talpat nyalni Budára?

- Miért feledkezünk meg mindig Bornemissza János nevééről? Nem egyszerűen budai várkapitány ő bátyám, ezt te is tudod. A király legszeretettebb embere. Ő van legnagyobb hatással a kis király palántára. Lajos talán az apjánál is sokkal jobban szerette mindig.

- Igaz. De egyet ne felejts. Bornemissza uram magyar, úgy, ahogyan ezt értjük mi, akik gyűlöljük az idegeneket...

- ... bátyuskám, három nemzedékkal ezelőtt mi is azok voltunk, sőt a zászlós-urak többsége előtt mindig is azok maradunk... idegenek, szlávok... tótok...

- de mi tudjuk, hogy nem! Mert Mátyás erős birodalma magába ötvözőtt mindenkit, mint ahogyan a nagy Magyarország magába ötvözte Mátyás apját, őseit is. Nem az számít, ki hol született. Hanem hogy ez a föld a hazája-e. Megvédi-e? És a budai kapitány megvédené. Engem biztosan nem, tekinthetném akár

ellenségemnek is. De legalább jó katona. És védence, Tomori Pál ugyanúgy. A sok kis beférkőzött árulóval szemben legalább tudjuk, kivel állunk szemben, ha úgy adódik. Ellenségnek is van nemes, barátnak is van áruló, ezt ne feledd. Mint ahogyan mi is azok vagyunk az ő szemükben. Majd a sors eldönti. Maradj mindig a csapataim élén velem együtt, ennyit kérek csupán. - György szedelőzködött, a bátyja még marasztalta egy percre.

- Drága öcsém, csodálkozol-e nagyon a haragomon? Még soha nem mondtam senkinek, mert felesküdtünk Lajosra, de neked kimondom: ő nekem nem királyom. Az élet sose akarta annak. Nem beszélnek róla, mert az udvar mindig is csendre volt intve, de sokan tudjuk, hogy az akkor már öreg Ulászló vágyott fia óriási szenvedések árán jött a világra, szinte életképtelenül. Anyja eleve borzalmas fájdalmak és nehézségek között viselte állapotát, szinte mindig ágy-nak kényszerítve. Csoda, hogy képes volt megszülni gyermekét. S még nagyobb csoda, hogy az élve született és meg is maradt életben. Kis koraszülött volt, félig holtan, magatehetetlenségében szinte kihűlt. Az a monda járja, hogy disznó gyomrát hasították fel, hogy behelyezzék annak melegébe és visszaál-lítsák teste melegét...

- ... ez csak durva beszéd, ne vedd át, bátyám, látta-e tényleg valaki?...

- ... az anyja mindenesetre meg is halt nemsokára, a király július első napján született és 26-án már árva volt. Az apja pedig félig beleőrült felesége halálába, holdkóros király tántorgott Budán évekig. S most ezt a kis királyt tekintsem én az ország csillagának. Nem fogom!

- ... ekkor volt a székely lázadás, ugye, Lajos születése után? Rossz előjel lehetett, ha egy csecsemő királyt ellenállással fogadnak.

- Kérdezd csak meg Tomori Pált, úgyis hamarosan találkoztok Budán. Neki adtuk ki feladatul, hogy verje le a székelyeket, már nem is tudom, hanyadszor-ra. Nekik külön törvényeik vannak, s gyorsan fegyvert ragadnak, ha sérelmet éreznek.

- Mi dolga lett velük Tomori uramnak, mi köze Fogarasnak Székelyföldhöz?

- Amikor a királyi családban megszületik a trónörökös, a király – ez így szokás már évszázadok óta – kiveti a székelyekre, akik egyébként nem adóznak, hogy minden teleknek egy-egy ökröt kell felajánlania a király illetve gyermeke részére. Az utóbbi évtizedekben kicsit el is túlozta az udvar, megpróbálta behajtani a főherceglány, Anna születésekor is, ráadásul már nem portánként egyet, hanem minden 5-6 ökör után egyet-egyet. Az ökröket összehajtják és a fülükbe billeget sütnék, jelezve, hogy az adomány a királynak. Ez az ökörsütés. Lajos születésekor a székelyek fellázadtak, s nem tehattünk mást, sem én, sem a király, mint hogy utasítottuk a fogarasi kapitányt – nemrég foglalta el helyét, tehát neki is igen rosszul esett, hogy így mutatkozzon be -, hogy verje le a lázongást. Véres volt, sikerült. Tomori Pál tekintélye ekkor kezdett nagyra nőni. De tudtuk, úgy éreztük mindnyájan, hogy az egek figyelmeztették Ulászlót és fiát: ne várjanak semmi jót ebben az országban. Ha egy koraszülött anyja halálát okozza, majd székelyek halálát, belháborút – mit olvasnál ki te ebből, öcsém? Van nekünk az úr által rendelt királyunk, vagy csak cselszövés hozta őt trónra?

György elhúltan hallgatta bátyját. Királyról így nem beszélhetnek! Főleg a vajda nem, hiszen még csak másfél éve, hogy éppen ő mentette meg a lázadástól a királyságot. Ha ő nem teszi, cseh katonáit kellett volna behívnia Ulászlónak, s azt a szégyent aligha moshatta volna le. Mátyás országában cseh katonák védig meg Budát és királyát? Kinek a királyát? A fiatalabb Szapolyai kezdte megérteni a vajda ősi dühét. A kirekesztettek vad fájdalmát. Tudta azonban azt is, hogy sok mindenki más, magyar főurak és külföldi követek nagyra tartják a 10 éves fiú testi és szellemi fejlődését, megjelenését, érett gondolkodását, s hogy ha bohémsága és szertelensége gondot is jelent, azt betudják gyerekkorának. Mi lesz, ha bátyja magára marad keserű duzzogásával? Hogyan vezet így békés út Gyulafehérvárról Budára?

KÖNYVEIM CÍMJEGYZÉKE

*Gubcsi Lajos Országos Széchényi Könyvtár Magyar Elektronikus Könyvtárában
megjelent albumai, könyvei*

Gubcsi Lajos: Jut eszembe... ami kimaradt
<http://mek.oszk.hu/12500/12529>

Gubcsi Lajos: Hazudj, s a bíró is megsegít – Jus gladii
Egy karaktergyilkosság története
<http://mek.oszk.hu/10400/10408/>

Gubcsi Lajos: A Magyar Művészetért – 25 éves gyermekem
<http://mek.oszk.hu/11200/11262/>

Gubcsi Lajos: 10 éves király trónol, 1516 - 13 ördögi év, 3. kötet
<http://mek.oszk.hu/15000/15089>

Gubcsi Lajos: Koronánk a nászajándék, 1515 – 13. ördögi év, 2. kötet
<http://mek.oszk.hu/15000/15079>

Gubcsi Lajos: Magyar pokol, 1514 – 13 ördögi év, 1. kötet
<http://mek.oszk.hu/12200/12297/>

Gubcsi Lajos: Félvörös Félhérosz
<http://mek.oszk.hu/13600/13662>

Gubcsi Lajos: Mr. 52 fok
<http://mek.oszk.hu/13700/13727>

Gubcsi Lajos: Bezár
<http://mek.oszk.hu/13900/13930/>

Gubcsi Lajos: JANUÁR – havi ciklus

<http://mek.oszk.hu/13600/13661>

Gubcsi Lajos: Kórpótlási jogüzérek - Szociokrimi

<http://mek.oszk.hu/12200/12291/>

Gubcsi Lajos: Leányálom

<http://mek.oszk.hu/12500/12519>

Gubcsi Lajos: 13 ördögi év – A máglyától Mohácsig

<http://mek.oszk.hu/12500/12518>

Gubcsi Lajos: 1514 – Magyar pokol (opera és rockdráma librettója)

<http://mek.oszk.hu/12300/12381/>

Gubcsi Lajos: Nyitott boríték

<http://mek.oszk.hu/10900/10946/>

Gubcsi Lajos: Őseink, gyermekeink

<http://mek.oszk.hu/10400/10409/>

Gubcsi Lajos: Felnőtt állatmesék

<http://mek.oszk.hu/10400/10407/>

Gubcsi Lajos: Hű szó, háborgó

<http://mek.oszk.hu/10400/10410/>

Gubcsi Lajos: Legényregény

<http://mek.oszk.hu/08600/08677>

Gubcsi Lajos: Korom Magyarország fölött - 2004-2010

<http://mek.oszk.hu/08400/08497/>

Gubcsi Lajos: Elég lett, ELÉGETT
<http://mek.oszk.hu/07700/07792/>

Gubcsi Lajos: Egy kun Budán és Pesten
<http://mek.oszk.hu/07700/07793/>

Gubcsi Lajos: Elég, ami ELÉG
<http://mek.oszk.hu/06600/06608/>

Gubcsi Lajos: IV. Üzenet Erdélyből
<http://mek.oszk.hu/03400/03498>

Gubcsi Lajos: Dallam az éjben
<http://mek.oszk.hu/05700/05773/>

Gubcsi Lajos: Ajánlott – Levelek Orbán Viktornak (részletek)
<http://mek.oszk.hu/05800/05833/>

Gubcsi Lajos: III. Üzenet a végekről – Délvidék
<http://mek.oszk.hu/03400/03497>

Gubcsi Lajos: A szabadság népe
<http://mek.oszk.hu/03400/03496>

Gubcsi Lajos: Az ég felé...
<http://mek.oszk.hu/03400/03499>

Gubcsi Lajos: Summa - 55 évem ha ha 110 lesz - Lírai regény
<http://www.mek.oszk.hu/02400/02426/>

Gubcsi Lajos - Gubcsi Anikó: A csillagokban Bubik István.
<http://www.mek.oszk.hu/02300/02355>

Gubcsi Lajos: I. Üzenet a végekről – Felvidék
<http://www.mek.oszk.hu/01900/01950>

Gubcsi Lajos: II. Üzenet a végekről – Kárpátalja
<http://www.mek.oszk.hu/02300/02324>

Gubcsi Lajos: Üzenet Erdélyből
<http://www.mek.oszk.hu/01600/01651>

Gubcsi Lajos: Az élet túlsó oldala
<http://www.mek.oszk.hu/01900/01947/>

Gubcsi Lajos: Jó kedvedben teremtetél...
<http://mek.oszk.hu/02500/02576>

Gubcsi Lajos: Istentelenül
<http://mek.oszk.hu/02500/02575>

Gubcsi Lajos: Haza szerelem
<http://mek.oszk.hu/02500/02574>

Gubcsi Anikó-Gubcsi Lajos: Aranykönyv - A Magyar Művészetért
<http://www.mek.oszk.hu/01700/01741>

Gubcsi Lajos: Posztumusz
<http://mek.oszk.hu/02700/02785>

Gubcsi Lajos: Magyar parasztság a Kárpát-medencében
<http://mek.oszk.hu/02500/02577>

Gubcsi Lajos: Valaki dobog a szívemen
<http://mek.oszk.hu/02500/02573>

Gubcsi Lajos: Szem, fényvesztés
<http://mek.oszk.hu/02500/02578>

Gubcsi Lajos: A kommunikáció napja
<http://www.mek.oszk.hu/00100/00141>

Gubcsi Lajos: 4 nap, amely megrengette az országot 1989
<http://www.mek.oszk.hu/01500/01508>

Gubcsi Lajos: Four days that shook Hungary 1989
<http://mek.oszk.hu/14600/14621/>

Gubcsi Lajos: After the Bargain 1988
<http://mek.oszk.hu/15000/15006>

Gubcsi Lajos: Rész a Nagyfalon – Kína 1987
<http://mek.oszk.hu/14600/14607/>

Gubcsi Lajos-Tarafás Imre: Das unsichtbare Geld
<http://mek.oszk.hu/14600/14618/>

Gubcsi Lajos-Tarafás Imre: A láthatatlan pénz
<http://www.mek.oszk.hu/02400/02442/>

Gubcsi Lajos szerkesztésében megjelent könyvek:

1000-1100 years ago – Hungary in the Carpathian Basin
<http://mek.oszk.hu/09100/09132>

1000-1100 évvel ezelőtt – Magyarország a Kárpát-medencében
<http://mek.oszk.hu/09100/09186>

From the Noon Bell to the Lads of Pest
<http://mek.oszk.hu/09400/09426>

A déli harangszótól a pesti srácokig

Gubcsi Lajos: For the Homeland onto Death

Gubcsi Lajos: A hazáért mindhalálíg

Zenés művek:

Gubcsi Lajos – Benkő László: Ismét Vereckénél – Rákóczi ballada

-DVD:

https://www.youtube.com/watch?v=p-ES82MZh_0

<https://www.youtube.com/watch?v=FmZ79vtXH7c>

-CD: <http://www.amm-gubcsi.hu/cikk/1180/benko--gubcsi---ismet-vereckenel>

Ökrös Csaba – Gubcsi Lajos: 1514 – Magyar pokol (opera librettó szövege)

<http://mek.oszk.hu/12300/12381/>

Gubcsi Lajos-Nagy Tivadar-Role együttes: Dózsa – 1514, rockdráma

A Role együttes és Gubcsi Lajos közös szerzeményét, a Dózsa - 1514 c. rockdrámát adta elő a zenekar és székely énekesek, táncosok 2014 szeptemberében a Gyergyószárhegy melletti Tatárdombon, a Száműzött is lehet győztes című dal hallható e webcímen:

<https://www.youtube.com/watch?v=LLCFjZPClzw>

Kaiser Ottó fotójához a művész képalírása: “Ezen a szívszorítóan szép reneszánsz ajtón léptünk be, hogy Mátyás király gyermekének, Corvin Jánosnak a lepoglavai pálos kolostor templomában található, egyszerű márvány lappal borított sírjához jussunk.” (részletkép).

